

Guía Docente				
Datos Identificativos				2019/20
Asignatura (*)	Estrutura social, mercado de traballo e migración internacional		Código	615472203
Titulación	Mestrado Universitario en Migracións Internacionais: Investigación, Políticas Migratorias e Mediación Intercultural			
Descriptor				
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos
Mestrado Oficial	1º cuatrimestre	Primeiro	Obrigatoria	3
Idioma	Castelán			
Modalidade docente	Presencial			
Prerrequisitos				
Departamento	Socioloxía e Ciencias da Comunicación			
Coordinación		Correo electrónico		
Profesorado		Correo electrónico		
Web	www.esomi.es			
Descrición xeral	Os obxectivos do curso consisten en: 1. Ofrecer un panorama xeral sobre como a investigación internacional e nacional aproximouse ao estudo da inserción laboral dos migrantes. 2. Mostrar cal foi a especificidade do estudo da inserción laboral da poboación inmigrante en Europa e, particularmente, no Sur de Europa. 3. Mostrar o panorama xeral das migracións en España, a súa evolución temporal e a composición dos fluxos e stock. 4. Presentar a situación da poboación estranxeira no mercado de traballo español, a segregación ocupacional (nichos laborais), así como a súa evolución temporal e a súa composición. 5. Coñecer o sistema de acceso da poboación estranxeira ao mercado de traballo español. 6. Analizar os efectos da crise económica sobre os traballadores inmigrantes e o seu impacto nos fluxos migratorios. 7. Estudo específico dos obxectivos anteriores desde a perspectiva de xénero. 8. Aproximación ao contexto galego en materia de migracións e mercado laboral			

Competencias do título	
Código	Competencias do título
A1	Comprender os límites epistemolóxicos do estudo das migracións internacionais e a natureza esencialmente política que sostén a definición e identificación do fenómeno migratorio.
A2	Relativizar e valorar as intensidades observadas dos movementos migratorios, desde unha perspectiva comparativa e contextualizada histórica e culturalmente
A3	Relativizar e valorar o impacto das migracións internacionais nas sociedades de orixe e destino en función do cambio social que xeran, dos intereses en xogo, e da construción social das identidades culturais
A4	Profundidade na análise dos movementos migratorios asociados á historia e á situación actual de Galicia, como orixe e como destino
A5	Comprender os argumentos filosóficos e xurídicos tras as distintas perspectivas sobre as migracións internacionais e as problemáticas sociais que xeran.
A6	Dominar as principais fontes de documentación estatística e bibliográfica que lle permita manterse informado e iniciar e programar estudos exploratorios sobre temáticas relacionadas coas migracións internacionais
A7	Coñecer as virtudes e as limitacións das principais fontes e indicadores estatísticos para a descrición dos movementos migratorios en distintos contextos territoriais e na súa evolución temporal
A8	Comprender o potencial das distintas técnicas de investigación social para o estudo das migracións internacionais así como os condicionamentos deontolóxicos profesionais.
A9	Manexar os conceptos fundamentais no estudo das migracións internacionais
A10	Coñecer suficientemente os autores e traballos de maior relevancia académica e profesional
A11	Ter suficiente capacidade de abstracción para presentar o fenómeno migratorio dende unha perspectiva macro-sociolóxica e na súa relación máis ampla coa estrutura social e o mercado de traballo

B1	Posuír e comprender coñecementos que acheguen unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, a miúdo nun contexto de investigación
B2	Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en ámbitos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo
B3	Que os estudantes sexan capaces de integrar coñecementos e enfrontarse á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos
B5	Que os estudantes posúan as habilidades de aprendizaxe que lles permitan continuar estudando dun modo que haberá de ser en boa medida autodirixido ou autónomo
B7	Resolver problemas de forma efectiva
B8	Comunicarse de xeito efectivo nun ámbito de traballo
B9	Traballar de forma autónoma con iniciativa
B10	Traballar de forma colaboradora
B12	Capacidade para interpretar, seleccionar e valorar conceptos adquiridos noutras disciplinas do ámbito social
B13	Capacidade para a aprendizaxe de novos métodos e teorías, que doten dunha gran versatilidade para adaptarse a novas situacións
B14	Comunicar por escrito e oralmente os coñecementos procedentes da linguaxe científica
C1	Desenvolverse para o exercicio dunha cidadanía aberta, culta, crítica, comprometida, democrática e solidaria, capaz de analizar a realidade, diagnosticar problemas, formular e implantar solucións baseadas no coñecemento e orientadas ao ben común.
C5	Valorar a importancia que ten a investigación, a innovación e o desenvolvemento tecnolóxico no avance socioeconómico e cultural da sociedade.

Resultados da aprendizaxe			
Resultados de aprendizaxe		Competencias do título	
1. Coñecer os modelos migratorios e identificar as características que sitúan a España como país de inmigración dentro do modelo do Sur de Europa. Identificar as principais dimensións que explican o fenómeno migratorio en España. Coñecer o proceso de evolución da inmigración en España e a súa composición.		AM1 AM2 AM3 AM6 AM7 AM9 AM10 AM11	BM3 BM13
2. Saber vincular as características da economía e o mercado de traballo en España co fenómeno migratorio. Coñecer a evolución e composición do mercado laboral da poboación inmigrante. Identificar as dificultades da poboación inmigrante para a súa integración no ámbito laboral. Analizar as migracións e a inserción no mercado laboral desde a perspectiva de xénero. Coñecer a estrutura social e o mercado de traballo no contexto migratorio galego		AM1 AM2 AM3 AM4 AM5 AM6 AM7 AM9 AM10 AM11	BM2 BM3 BM12 BM13 CM1 CM5

3. Interpretar de maneira crítica os coñecementos teóricos prácticos, relacionais e ser capaz comunicalos de forma oral e por escrito	AM2	BM1	CM1
	AM3	BM2	CM5
	AM5	BM3	
	AM6	BM5	
	AM7	BM7	
	AM8	BM8	
	AM9	BM9	
	AM10	BM10	
	AM11	BM12	
		BM13	
		BM14	

Contidos	
Temas	Subtemas
1. España no modelo migratorio do Sur de Europa	- De país de emisión a país de recepción - Crecemento da inmigración até finais da década dos 90 - O boom inmigratorio de comezo do milenio
2. Migracións e Mercado de Traballo en España	- Teorías do mercado de traballo e as migracións - Acceso ao mercado de traballo por parte da poboación estranxeira - Evolución, composición e tendencias da poboación estranxeira no mercado de traballo español
3. Os efectos das crises no mercado laboral da poboación estranxeira	- Destrución de emprego da poboación inmigrante - Dificultades para a permanencia regular en España - O impacto da crise nos fluxos migratorios
4. Migracións e Mercado Laboral desde a perspectiva de xénero	- Teorías migratorias desde a perspectiva de xénero - A composición por xénero da inmigración en España - A inserción por xénero dos inmigrantes no mercado de traballo español: evolución, composición e tendencias - Nichos de emprego por xénero dos inmigrantes en España
5. Aproximación ao caso galego	- Panorámica das migracións en Galicia - Evolución, composición e tendencias da poboación estranxeira no mercado de traballo galego - Nichos de emprego da poboación inmigrante en Galicia - O impacto da crise no contexto migratorio galego

Planificación				
Metodoloxías / probas	Competencias	Horas presenciais	Horas non presenciais / traballo autónomo	Horas totais
Análise de fontes documentais	A1 A2 A3 A4 A5 A8 A9 A10 A11 B2 B3 B8 B10 B12 B13 B14 C1	0	15	15
Traballos tutelados	A1 A2 A3 A4 A5 A6 A7 A8 A9 A10 A11 B1 B2 B3 B5 B7 B8 B9 B12 B14 C1 C5	0	30	30
Atención personalizada		30	0	30

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado

Metodoloxías

Metodoloxías	Descrición
Análise de fontes documentais	Facilitarase material polas profesoras: lecturas, datos estatísticos, documentais ou películas, para a súa consulta e análise crítico. Os documentos e material para a discusión dirixida serán compartidos a través da plataforma Moodle.
Traballos tutelados	A materia avaliarase a través da realización dun traballo escrito individual, no que se relacionarán os diferentes contidos da materia (teóricos e prácticos) As instrucións para a realización do traballo compartiranse a través da plataforma Moodle. Guiarase ao alumnado na realización do traballo tutelado, mediante a atención personalizada

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballos tutelados	Para o desenvolvemento do traballo tutelado, recoméndase a consulta cos profesores, co fin de acordar os criterios de calidade que procede empregar, e os obxectivos que debe alcanzar o alumnado para superar a avaliación. Estas consultas faranse por medio de titorías, persoais ou gripais no horario de titorías. Ou mediante o uso das novas tecnoloxías de comunicación (skype) , previa concertación. Para facilitar o seguimento dos traballos, admítense e promoven as consultas por correo electrónico.

Avaliación

Metodoloxías	Competencias	Descrición	Cualificación
Traballos tutelados	A1 A2 A3 A4 A5 A6 A7 A8 A9 A10 A11 B1 B2 B3 B5 B7 B8 B9 B12 B14 C1 C5	A materia avaliarase a través da realización dun traballo escrito individual, no que se relacionarán os diferentes contidos da materia (teóricos e prácticos)	100

Observacións avaliación

As instrucións para a realización do traballo compartiranse a través da plataforma Moodle. Guiarase ao alumnado na realización do traballo tutelado, mediante a atención personalizada

Fontes de información

Bibliografía básica

- Arango, J. (2003). La explicación teórica de las migraciones: luz y sombra. Migración y desarrollo, 1(1), 1-30.
  - Carrasco, C. y García Serrano, C. (2012). Inmigración y Mercado de Trabajo. Informe 2011. . Documentos del Observatorio Permanente de la Inmigración, nº28. Ministerio de Empleo y Seguridad Soc
  - Carrasco, C. y Riesco, A. (2011). La trayectoria de inserción laboral de los jóvenes inmigrantes. Papers: revista de sociología, 96:189-203
  - Cebolla, H. Y A. González (2013). Inmigración. ¿Integración sin modelo?. Madrid: Alianza Editorial: 99-114.
  - Domingo, A., F. Gil y F. Galizia (2010). ¿De la expansión económica a la crisis: cambios en los factores demográficos de la inserción laboral de la población extranjera en España e Italia?. Revista del Ministerio de Trabajo e Inmigración, 85: 81-85.
  - Garrido, L. y M. Miyar (2010). La dinámica de los flujos migratorios de entrada en España?. Presupuesto y Gasto Público, 61(4):11-23
  - Garrido, L. y M. Miyar (2008). Dinámica laboral de la inmigración en España durante el principio del siglo XXI?. Panorama Social, 8: 52-70.
  - Garson, J.P. y Dumont, J. (2009). ¿Crisis económica y migraciones: bases para la reflexión? . en E. Aja, J. Arango y J. Oliver (ed.), La inmigración en tiempos de crisis, Barcelona: CIDOB: 44-51
  - Gólfas, M. (2015). Inmigración e crise en Galicia. Recalde, M. (Coord.) Ser inmigrante en tempos de crise: unha aproximación multidisciplinar. Ed. Depu
  - Izquierdo, A.; López de Lera, D. y Martínez-Buján, R. (2003). The favorites of the Twenty-First Century: Latin American Immigration in Spain. Studi Emigrazione 149: 98-124.
  - Muñoz, J. (2014). ¿Qué trabajos ocupan quienes abandonan el desempleo? Diferencias entre españoles y extranjeros en un contexto de cambio económico. Revista Internacional de Sociología, Vol. 72, Nº. 2: 353-376
  - Muñoz, J. (2012). "Evolución del empleo y del paro de las mujeres inmigrantes en el mercado de trabajo español. El impacto de la actual crisis económica". Cuadernos de Relaciones Laborales, 30(1): 115-137.
  - Oso, L. y Parella, S. (2012). Inmigración, Género y Mercado de trabajo: una panorámica de la investigación sobre la inserción laboral de las mujeres en España,. Cuadernos de Relaciones Laborales, 30, 1, p.249-259.
  - Oso, L. y Ribas, N. (2012). Revista: Papers, Monográfico ¿Nuevos retos en los estudios de género y migración en España?. Vol. 97, nº3: 511-520.
  - Oso, L. y Gólfas, M. (2006). Evolución e perfil sociodemográfico da poboación inmigrante en Galicia: algunos indicadores de vulnerabilidad. Oso Casas, L. y Montero Souto, P. (2006) Formación, profesionalización y acción en Mediación Intercu
- Filmografía:- Bread and Roses (Película)(2000) Loach, K. (Director) Coproducción GB-Alemania-España; Parallax Pictures/ Road Movies Filmproduktion / Tornasol Films / Alta Films - Poniente (Película) (2002) Gutierrez, Ch. e Bollaín I. (Directoras) España: Olmo Films /Amboto Audiovisual - Agua con sal (Película) (2005) Pérez Rosado, P. (Director) CoproducciónEspaña- Puerto Rico - Princesas (Película)(2005) León de Aranoa, F. (Director) España: Reposado producciones Cebolla, H. Y A. González (2013), Inmigración. ¿Integración sin modelo?, Madrid: Alianza Editorial: 99-114.Domingo, A., F.Gil y F. Galizia (2010), ¿De la expansión económica a la crisis: cambios en los factores demográficos de la inserción laboral de la población extranjera en España e Italia?, Revista del Ministeriode Trabajo e Inmigración, 85: 81-85.Garrido, L. y M. Miyar (2008), ¿Dinámica laboral de lainmigración en España durante el principio del siglo XXI?, Panorama Social, 8: 52-70.Garrido, L. y M.Miyar (2010), ¿La dinámica de los flujos migratorios de entrada en España?, Presupuesto y Gasto Público, 61(4):11-23Garson, J.P. yDumont, J. (2009), ¿Crisis económica y migraciones: bases para la reflexión? enE. Aja, J. Arango y J. Oliver (ed.), Lainmigración en tiempos de crisis, Barcelona: CIDOB: 44-51.Muñoz, J. (2012), "Evolución del empleo y del paro de lasmujeres inmigrantes en el mercado de trabajo español. El impacto de la actualcrisis económica", Cuadernos de Relaciones Laborales, 30(1):115-137.OSO , L.;PARELLA, S. (2012): Inmigración, Género y Mercado de trabajo: una panorámica dela investigación sobre la inserción laboral de las mujeres en España, Cuadernosde Relaciones Laborales, 30, 1, p.249-259.OSO CASAS, L.(2009): Familia, empresa y movilidad ocupacional: mujeres latinoamericanas enEspaña, Melanges de la Casa de Velázquez, ISSN 0076-230X, Nº 39, 1, 2009.OSO, L. (2008): ¿Mujereslatinoamericanas en España y Trabajo sexual?, in Gioconda Herrera y JacquesRamírez (Comp.), Migraciones latinoamericanas y ciudadanía, Ecuador: FLACSO.OSO, L.;Ribas-Mateos, N. (2012) (coord.): Revista: Papers, Monográfico ¿Nuevos retos en los estudios de género y migración en España?, Vol. 97, nº3: 511-520.Pajares, M. (2009), Inmigracióny

mercado de trabajo. Informe 2009. Documentos del Observatorio Permanente de la Inmigración. Papademetriou, D.G. y A. Terrazas (2009), *Immigrants and the current economic crisis: research evidence, policy challenges and implications*, Migration Policy Institute. Cebolla, H. y A. González (2013), *Inmigración. ¿Integración sin modelo?*, Madrid: Alianza Editorial: 99-114. Domingo, A., F. Gil y F. Galizia (2010), *¿De la expansión económica a la crisis: cambios en los factores demográficos de la inserción laboral de la población extranjera en España e Italia?*, Revista del Ministerio de Trabajo e Inmigración, 85: 81-85. Garrido, L. y M. Miyar (2008), *¿Dinámica laboral de la inmigración en España durante el principio del siglo XXI?*, Panorama Social, 8: 52-70. Garrido, L. y M. Miyar (2010), *¿La dinámica de los flujos migratorios de entrada en España?*, Presupuesto y Gasto Público, 61(4): 11-23. Garson, J.P. y Dumont, J. (2009), *¿Crisis económica y migraciones: bases para la reflexión?* en E. Aja, J. Arango y J. Oliver (ed.), *La inmigración en tiempos de crisis*, Barcelona: CIDOB: 44-51. Muñoz, J. (2012), *"Evolución del empleo y del paro de las mujeres inmigrantes en el mercado de trabajo español. El impacto de la actual crisis económica"*, Cuadernos de Relaciones Laborales, 30(1): 115-137. OSO, L.; PARELLA, S. (2012): *Inmigración, Género y Mercado de trabajo: una panorámica de la investigación sobre la inserción laboral de las mujeres en España*, Cuadernos de Relaciones Laborales, 30, 1, p. 249-259. OSO CASAS, L. (2009): *Familia, empresa y movilidad ocupacional: mujeres latinoamericanas en España*, Melanges de la Casa de Velázquez, ISSN 0076-230X, Nº 39, 1, 2009. OSO, L. (2008): *¿Mujeres latinoamericanas en España y Trabajo sexual?*, in Gioconda Herrera y Jacques Ramírez (Comp.), *Migraciones latinoamericanas y ciudadanía*, Ecuador: FLACSO. OSO, L.; Ribas-Mateos, N. (2012) (coord.): *Revista: Papers, Monográfico ¿Nuevos retos en los estudios de género y migración en España?*, Vol. 97, nº3: 511-520. Pajares, M. (2009), *Inmigración y mercado de trabajo. Informe 2009. Documentos del Observatorio Permanente de la Inmigración*. Papademetriou, D.G. y A. Terrazas (2009), *Immigrants and the current economic crisis: research evidence, policy challenges and implications*, Migration Policy Institute. Cebolla, H. y A. González (2013), *Inmigración. ¿Integración sin modelo?*, Madrid: Alianza Editorial: 99-114. Domingo, A., F. Gil y F. Galizia (2010), *¿De la expansión económica a la crisis: cambios en los factores demográficos de la inserción laboral de la población extranjera en España e Italia?*, Revista del Ministerio de Trabajo e Inmigración, 85: 81-85. Garrido, L. y M. Miyar (2008), *¿Dinámica laboral de la inmigración en España durante el principio del siglo XXI?*, Panorama Social, 8: 52-70. Garrido, L. y M. Miyar (2010), *¿La dinámica de los flujos migratorios de entrada en España?*, Presupuesto y Gasto Público, 61(4): 11-23. Garson, J.P. y Dumont, J. (2009), *¿Crisis económica y migraciones: bases para la reflexión?* en E. Aja, J. Arango y J. Oliver (ed.), *La inmigración en tiempos de crisis*, Barcelona: CIDOB: 44-51. Muñoz, J. (2012), *"Evolución del empleo y del paro de las mujeres inmigrantes en el mercado de trabajo español. El impacto de la actual crisis económica"*, Cuadernos de Relaciones Laborales, 30(1): 115-137. OSO, L.; PARELLA, S. (2012): *Inmigración, Género y Mercado de trabajo: una panorámica de la investigación sobre la inserción laboral de las mujeres en España*, Cuadernos de Relaciones Laborales, 30, 1, p. 249-259. OSO CASAS, L. (2009): *Familia, empresa y movilidad ocupacional: mujeres latinoamericanas en España*, Melanges de la Casa de Velázquez, ISSN 0076-230X, Nº 39, 1, 2009. OSO, L. (2008): *¿Mujeres latinoamericanas en España y Trabajo sexual?*, in Gioconda Herrera y Jacques Ramírez (Comp.), *Migraciones latinoamericanas y ciudadanía*, Ecuador: FLACSO. OSO, L.; Ribas-Mateos, N. (2012) (coord.): *Revista: Papers, Monográfico ¿Nuevos retos en los estudios de género y migración en España?*, Vol. 97, nº3: 511-520. Pajares, M. (2009), *Inmigración y mercado de trabajo. Informe 2009. Documentos del Observatorio Permanente de la Inmigración*. Papademetriou, D.G. y A. Terrazas (2009), *Immigrants and the current economic crisis: research evidence, policy challenges and implications*, Migration Policy Institute. Cebolla, H. y A. González (2013), *Inmigración. ¿Integración sin modelo?*, Madrid: Alianza Editorial: 99-114. Domingo, A., F. Gil y F. Galizia (2010), *¿De la expansión económica a la crisis: cambios en los factores demográficos de la inserción laboral de la población extranjera en España e Italia?*, Revista del Ministerio de Trabajo e Inmigración, 85: 81-85. Garrido, L. y M. Miyar (2008), *¿Dinámica laboral de la inmigración en España durante el principio del siglo XXI?*, Panorama Social, 8: 52-70. Garrido, L. y M. Miyar (2010), *¿La dinámica de los flujos migratorios de entrada en España?*, Presupuesto y Gasto Público, 61(4): 11-23. Garson, J.P. y Dumont, J. (2009), *¿Crisis económica y migraciones: bases para la reflexión?* en E. Aja, J. Arango y J. Oliver (ed.), *La inmigración en tiempos de crisis*, Barcelona: CIDOB: 44-51. Muñoz, J. (2012), *"Evolución del empleo y del paro de las mujeres inmigrantes en el mercado de trabajo español. El impacto de la actual crisis económica"*, Cuadernos de Relaciones Laborales, 30(1): 115-137. OSO, L.; PARELLA, S. (2012): *Inmigración, Género y Mercado de trabajo: una panorámica de la investigación sobre la inserción laboral de las mujeres en España*, Cuadernos de Relaciones Laborales, 30, 1, p. 249-259. OSO CASAS, L. (2009): *Familia, empresa y movilidad ocupacional: mujeres latinoamericanas en España*,

Melanges de la Casa de Velázquez, ISSN 0076-230X, N° 39, 1, 2009.OSO, L. (2008): 'Mujeres latinoamericanas en España y Trabajo sexual?', in Gioconda Herrera y Jacques Ramírez (Comp.), Migraciones latinoamericanas y ciudadanía, Ecuador: FLACSO.OSO, L.; Ribas-Mateos, N. (2012) (coord.): Revista: Papers, Monográfico 'Nuevos retos en los estudios de género y migración en España?', Vol. 97, nº3: 511-520. Pajares, M. (2009), Inmigración y mercado de trabajo. Informe 2009. Documentos del Observatorio Permanente de la Inmigración. Papademetriou, D.G. y A. Terrazas (2009), Immigrants and the current economic crisis: research evidence, policy challenges and implications, Migration Policy Institute.

Bibliografía complementaria	- Golías, M. (2009). Evolución y perfil sociodemográfico de la población inmigrante en Galicia. Despoblación, envejecimiento y territorio: un análisis sobre la población española, Universidad de L - Golías, M. y Martínez-Buján, R. (2005). La latinoamericanización de la inmigración en España.. Cuadernos geográficos de la Universidad de Granada, (36): 51-64 - Izquierdo, A. (1996). La inmigración inesperada: la población extranjera en España (1991-1995). Madrid: Trotta - Oso, L. (2009). Familia, empresa y movilidad ocupacional: mujeres latinoamericanas en España. Melanges de la Casa de Velázquez, 39, 1 - Oso, L. (2008). ¿Mujeres latinoamericanas en España y Trabajo sexual?. en Gioconda Herrera y Jacques Ramírez (Comp.), Migraciones latinoamericanas y ciudadanía, Ecuador: - Pajares, M. (2009). Inmigración y mercado de trabajo. Informe 2009. Documentos del Observatorio Permanente de la Inmigración. - Papademetriou, D.G. y A. Terrazas (2009). Immigrants and the current economic crisis: research evidence, policy challenges and implications. Migration Policy Institute. Os recursos para completar esta materia inclúen a metodoloxía e a información estatística das diferentes fontes oficiais:- Enquisa de Poboación Activa (EPA), Instituto Nacional de Estadística- Explotación estatística do padrón, Instituto Nacional de Estadística (INE) - Enquisa de Variacións Residenciais (EVR), Instituto Nacional de Estadística (INE) - Anuario de Estadísticas do Ministerio de Empleo e Seguridade Social - Boletín de Estadísticas Laborais, Ministerio de Empleo e Seguridade Social

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Materias que continúan o temario

Observacións

(*)A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente dacordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías